

يَا مَنْ نَفَذَ فِي كُلِّ شَيْءٍ أَمْرَهُ

هستجرات حکمرانی اسلامی

سلسله جلسات درس گفتار درآمدی بر حکمرانی سایبرنتیکی

جلسه ی یکم

۱۴۰۳/۴/۴

مروری بر دانش‌های مولد حکمرانی در عصر مدرنیسم

محمد علی شکوهیان‌راد

بخش یکم

حکمرانی: طرح مسأله

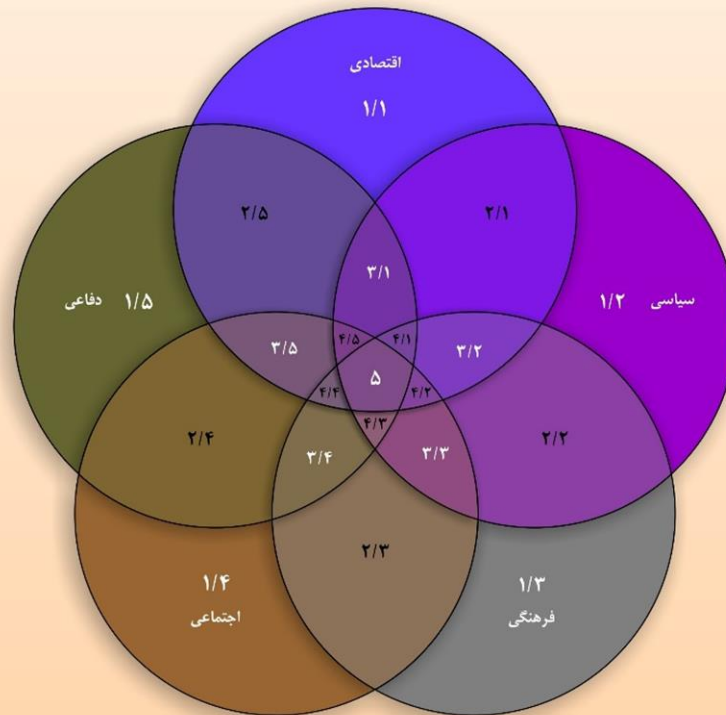
رابطه‌ی حکومت

حکومت نیز نیازمند دو رکن اصلی حاکم و الگوی حکمرانی است. به عبارت دیگر، مجموعه‌ی حاکم از طریق مبانی و مدلی که برای اعمال قدرت و حکومت طراحی و طرح‌ریزی شده است، حکومت را محقق می‌سازد.

حاکم + الگوی حکمرانی ← حکومت

مؤلفه‌های حکمرانی در الگوی حکمرانی سازمانی

قدرت ملی از پنج رکن سیاست، اقتصاد، اجتماع، فرهنگ و امنیت و دفاع تشکیل شده است که با یکدیگر در تعامل دائم هستند.

مفاهیم روز در حوزه‌ی حکمرانی از منظر غرب

مفاهیم مختلفی در زمینه‌ی حکمرانی مطرح است:

- حکمرانی خوب (Good Governance)
- توسعه‌ی پایدار (Sustainable Development)
- حکمرانی دیجیتال
- حکمرانی فضای سایبر (Cyberspace Sovereignty)
- **سایبرنتیک**

بخش دوم

قدرت و انواع قدرت از حیث صلابت

تعریف قدرت

اگر بتوان به گونه‌ای اقدام کرد که مخاطب، آنچه را انجام دهد که مد نظر ما است؛ این امر قدرت نامیده می‌شود.
به عبارت دیگر:
توان تحمیل اراده‌ی خود بر دیگری، مفهوم قدرت (Power) است.

چگونه می‌توان اراده‌ی خود را بر دیگری تحمیل نمود؟

تقسیم‌بندی قدرت از حیث صلابت

اجبار: یا انجام می‌دهی، یا عواقب خواهد داشت.

قدرت سخت

تطمیع / تهدید: اگر انجام دهی، پاداش و اگر انجام ندهی تنبیه خواهد داشت.

قدرت نیمه‌سخت

اغوا: باور می‌کنی که بهتر است انجام دهی، پس انجام می‌دهی.

قدرت نرم

«کنترل جهان در ۴۰۰ سال گذشته بر این مبنا است»

بخش سوم

دانش‌های اقتدارآفرین

نقش دانش در اقتدارآفرینی

حضرت امیرالمؤمنین (ع) می‌فرماید:

الْعِلْمُ سُلْطَانٌ، مَنْ وَجَدَهُ صَالاً وَمَنْ لَمْ يَجِدْهُ صَيْلاً عَلَيْهِ

نتیجه

۱. اگر در زمینه‌ی دانش‌های اقتدارآفرین عقب بمانیم، در زمینه‌ی حکمرانی عقب می‌مانیم
۲. اگر در حوزه‌ی حکمرانی عقب بمانیم، جبراً ذیل الگوهای حکمرانی نامطلوب قرار می‌گیریم

العلم سلطان

aparat.com/Yazahra93126

گام‌شناسی دانش‌های اقتدارآفرین

۱. **تبیین مفهوم بنیادین:** هر مفهوم باید به دقت و به صورت جامع و کارکردی تبیین گردد.
۲. **تدوین دانش:** برای ایجاد یک متن مدوّن که ارتباط مفهوم بنیادین را با سایر مفاهیم و همچنین با محیط بیرونی مشخص سازد، دانش مدوّن لازم است.
۳. **تعریف قدرت:** قدرتی که برگرفته از دانش تدوین شده است، بر اساس ساز و کار آن دانش نیازمند ترسیم دقیق است.
۴. **تنظیم منازعات:** در نهایت باید مشخص شود اگر بازیگران مجهز به آن قدرت با یکدیگر درگیر شوند، منازعات ذی‌ربط دقیقاً چه آثار و وضعیتی را در پی خواهند داشت و چگونه محیط را با خود هماهنگ و تنظیم خواهند نمود.

بخش چهارم

سیر دانش‌های قدرت‌آفرین در عصر مدرنیسم

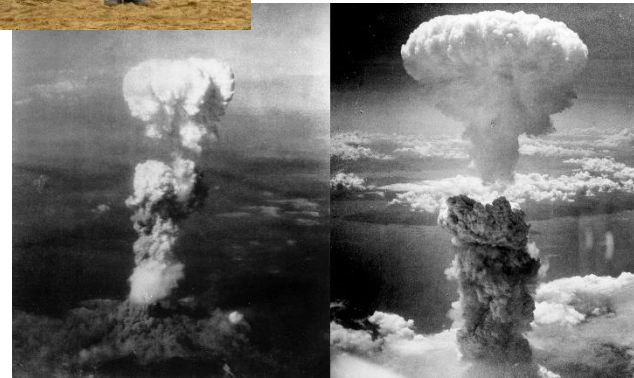
دانش سیاست

در حدود ۱۵۰ سال از زمان امضای قرارداد وستفالی در سال ۱۶۴۸ م. **دانش سیاست** مبنای کنترل جهان بود.

دانش نظامی

پس از دانش سیاست، **دانش نظامی** توسط بریتانیا به عنوان دانش کنترل کننده‌ی جهان به کارگیری شد.

دانش حقوق

پس از کم‌اثر شدن دانش نظامی، اعمال قدرت ذیل مفهوم **بروکراسی** به واسطه‌ی جهانی‌سازی پروتکل‌های حقوقی شکل گرفت. این عصر، عصر **دانش حقوق** بود.

دانش سایبرنتیک

با فروکاست قدرت دانش حقوق و ناکارآمدی مفهوم بروکراسی، **دانش سایبرنتیک** انتخاب شد تا از طریق **سایبوکراسی**، کنترل جهان را محقق سازد.

بخش پنجم

سایبرنتیک، دانشی برای طرح‌ریزی الگوی نوین حکمرانی

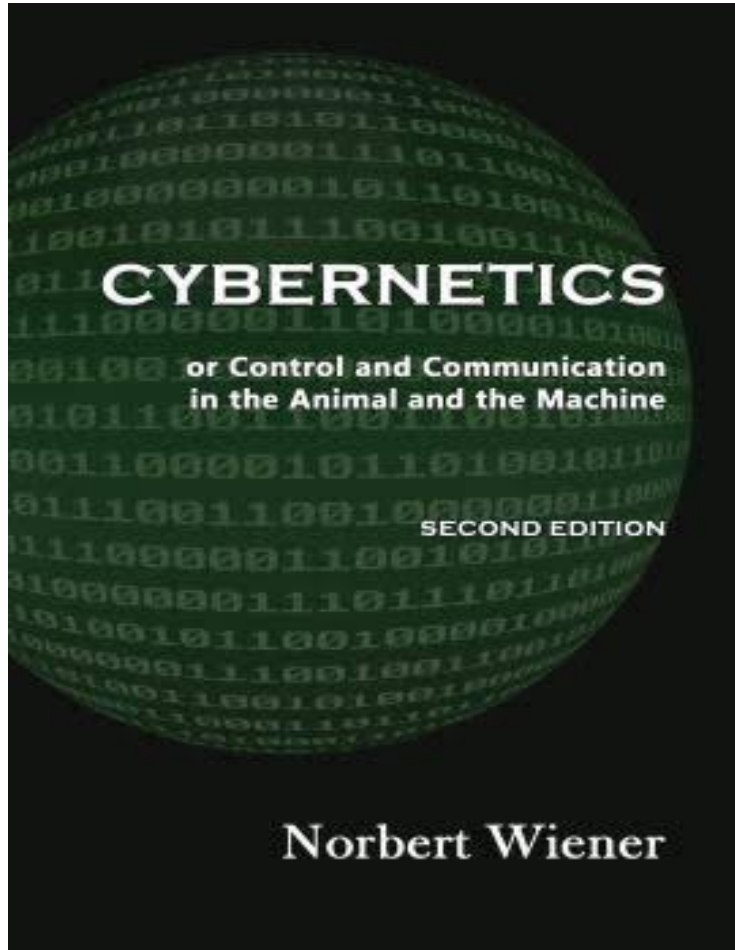
معنا و محدوده‌ی دانش سایبرنتیک

در سال ۱۸۳۰ میلادی در زبان فرانسوی واژه‌ی «**Cyberné tique**» از ریشه‌ی یونانی آن مطرح شد که به «**The Art of Governor**» به معنای «**هنر حکومت‌داری**» تعریف شده است.

در سال ۱۸۳۴ نیز فیزیک‌دان معروف فرانسوی آندره آمپر این واژه را در طبقه‌بندی دانش‌ها به معنای «**حکومت و شعبه‌ای از علم سیاست**» استفاده نموده است.

تعریف دانش سایبرنتیک

نهایتاً واژه‌ی **سایبرنتیک** در زبان انگلیسی نخستین بار در سال ۱۹۴۸ میلادی توسط «نوربرت وینر» در کتابی با عنوان «سایبرنتیکس: یا کنترل و ارتباط در حیوان و ماشین» به کار رفته است.

وی در تعریف این واژه گفته است: «تصمیم ما بر این است که کلیت **مطالعات نظری کنترل و ارتباطات** در ماشین و موجودات زنده را **سایبرنتیکس بنامیم**».

ریشه‌شناسی واژه‌ی سایبرنتیک

همچنین از ریشه‌ی واژه‌ی لاتین «**Gubernetes**»، واژه‌ی انگلیسی **Government** به معنای «دولت و حکومت» مشتق شده است.

government

A group of people that governs a community or unit. It sets and administers public policy and exercises executive, ...

BusinessDictionary

سایبرنتیک به معنای حکمرانی

Cybernetic
Government } Gubernetes ← kybernetikos

در نتیجه:
سایبرنتیک و گاورنمنت با یکدیگر هم معنی بوده و معنای «حکومت و دولت» دارند.
اما تفاوت این دو مدل حکومتی در چیست؟

تفاوت دو الگوی بروکراسی و سایبوکراسی

سایبوکراسی (حاصل از سایبرنتیک) و بروکراسی (حاصل از حقوق)

